

4 sz. melléklet

A DISSZERTÁCIÓ TÉMÁJÁVAL KAPCSOLATOS DEFINÍCIÓK

A disszertációban előforduló fogalmakat három csoportra osztva közlöm. Elsőként azokat a definíciókat közlöm, amelyek hatályos jogszabályban szerepelnek. Külön közlöm azokat a definíciókat, amelyek előkészítés alatt álló jogszabályban szerepelnek, de még nem jelentek meg. Végül ismertetem azokat a fogalmakat, amelyek részben a tűzvédelmi szakmában elterjedtek, de jogszabályban nem jelentek meg, részben a kutatómunkám és a doktori értekezés készítése közben alkottam meg vagy tettem módosításukra javaslatot.

A jogszabályban megjelent fogalmakat az általam logikusnak ítélt sorrendben közlöm. Az összetartozó fogalmak között nem hagytam sorközt.

1. A HATÁLYOS, 9/2008 (II.22.) ÖTM RENDELETTEL KIADOTT ORSZÁGOS TŰZVÉDELMI SZABÁLYZAT SZERINTI FOGALMAK

1.1. Tűzvédelmi szempontból lényeges építészeti fogalmak

Építményszint: az építménynek mindazon járószintje, amelyen meghatározott rendeltetés céljára helyiség, helyiségcsoport (pinceszinti, alagsori, földszinti, emeletszinti, stb.) van, vagy létesül.

Többszintes épület: Amely épület nem tartozik a középmagas vagy magas épület kategóriába.

Épület: olyan szerkezetileg önálló építmény, amely a környező külső tértől épületszerkezetekkel részben vagy egészben elválasztott teret alkot, és ezzel az állandó, időszakos vagy idényjellegű tartózkodás, illetőleg használat feltételeit biztosítja,

Középmagas épület: amelyben a legfelső építményszint szintmagassága 13,65 m és 30 m között van.

Magas épület: amelyben a legfelső építményszint szintmagassága a 30 m-t meghaladja.

Átrium: az épületek belső egybefüggő függőleges térrésze, mely az épület legfelső, vagy valamely közbenső szintjén részben, vagy egészben lehatárolásra kerül (udvarlefedések alatti tér, stb.).

Átrium alapterülete: az egybefüggő légtér azon része, melynek függőleges vetülete eredményezi a legnagyobb alapterületet.

1.2. Építészeti tűzvédelmi fogalmak

Tűzszakasz: az építmény, vagy szabadtér tűzvédelmi szempontból meghatározott olyan önálló egysége, amelyet a szomszédos egységektől – meghatározott tűzvédelmi osztályú és tűzállósági határértékű – tűzgátló szerkezetek, és a jogszabályban előírt tűztávolságok választanak el.

Tűzszakaszterület: az egy tűzszakaszhoz tartozó helyiségek, közlekedő terek nettó alapterületének összessége m²-ben.

Tetőtűzterjedési gát és osztósáv: hő és csapadékvíz elleni éghető anyagú tetőszigetelés mezőit megszakító olyan nem éghető anyagú gát és osztósáv, amely megakadályozza a tetőtűz tovaterjedését.

Füstmentes lépcsőház: a nyitott vagy az olyan zárt lépcsőház, amelybe az épületűz alkalmával képződött füst és mérgező égésgázok bejutásának lehetősége oly mértékben van korlátozva, hogy a lépcsőház az épület biztonságos kiürítésére és mentésre meghatározott ideig alkalmas marad.

Kiürítés: a tűz által veszélyeztetett helyiségben, tűzszakaszban, épületben lévő személyek eltávoztása (eltávolítása).

Tűzoltósági beavatkoztási központ: olyan helyiség, amelyből a tűzoltói beavatkoztáshoz szükséges és azt elősegítő tűzvédelmi berendezések vezérelhetők, az épület-felügyeleti rendszereken keresztül a tűzvédelmi berendezések üzemiállapota lekövethető.

Beépített tűzvédelmi berendezés: a tűz észlelésére, jelzésére, oltására, valamint a tűzeset során keletkező füstnek és forró égésgázoknak az elvezetésére kialakított, helyhez kötött berendezés.

Tűzterhelés: az építmény adott tűzszakaszában, helyiségében jelenlévő és beépített anyagok tömegéből (kg) és égéshőjéből (MJ/kg) számított hőmennyiség egységnyi padlófelületre vonatkoztatott értéke, MJ/m²-ben.

Tűzállósági fokozat: egy építmény egészére, illetve esetenként egyes tűzszakaszaira vonatkozó olyan kategória, amely meghatározza az épületszerkezetek tűzvédelmi követelményeit az építmény/tűzszakasz tűzveszélyességi osztálya, szintszáma, esetenként rendeltetése és tűzterhelése alapján.

Tűzgátló előtér: tűzgátló szerkezetekkel határolt előtér, amely önálló szellőztetéssel rendelkezik, ajtószervezeteinek mérete biztosítja a gyors menekülés lehetőségét és önműködő csukószerkezettel ellátottak.

1.3. Tűzvédelmi teljesítmény-jellemzők

Tűzvédelmi osztály: az építőanyagok és épületszerkezetek tűzzel szembeni viselkedésére jellemző kategória, az e szerinti besorolás megfelelő tűztechnikai vizsgálatok alapján történik.

Tűzvédő burkolat és bevonat: alkalmas műszaki eljárással épületszerkezetekhez közvetlenül vagy közvetetten csatlakozó, tűzvédő célokat szolgáló anyagréteg.

R – teherhordó képesség: a szerkezeti elemek azon képessége, hogy egy bizonyos ideig egy vagy több oldalukon fennálló meghatározott mechanikai igénybevétel mellett ellenállnak a tűz hatásának szerkezeti stabilitásuk bármilyen vesztesége nélkül.

E – integritás: elválasztó funkcióval rendelkező épületszerkezet azon képessége, hogy egyoldali tűzkitétnek ellenáll anélkül, hogy a tűz a lángok vagy a forró gázok átjutása következtében áttérjedne a másik oldalra, s azok vagy a ki nem tett felületen vagy, a felülettel szomszédos bármely anyagon gyulladást okozhatnának.

I – szigetelés: az épületszerkezet azon képessége, hogy ellenáll a csak egyik oldalon bekövetkező tűzkitétnek anélkül, hogy szignifikáns hőátadás eredményeként a tűz átjutása bekövetkezne a kitett felületről a ki nem tett felületre.

C – önzáródás: egy ajtó- vagy egy zsaluszerkezet azon képessége, hogy automatikusan becsukódik, s ez által lezár egy nyílást.

S – füstáteresztés: épületszerkezetek azon képessége, hogy csökkentik vagy eliminálják a gázok vagy a füst átjutását az épületszerkezet egyik oldaláról a másikkra.

2. AZ OTSZ 2009-ES MÓDOSÍTOTT SZÖVEGÉBEN SZEREPLŐ DEFINÍCIÓK

Az alábbi fogalmak közül az összetartozókat csoportosítva közlöm. A definíciók kidolgozásában aktívan részt vettem, a tűztávolság, a tűzfalak és a tűzgátló falak módosításait teljes egészében én javasoltam.

2.1. Tűzvédelmi szempontból lényeges építészeti fogalmak

Biztonsági felvonó: az épület füstmentes lépcsőházához, tűzgátló előteréhez vagy a szabad térhez kapcsolódó, az épülettűz alatt is működtethető felvonó, mely lehet tűzoltófelvonó, vagy menekülési felvonó.

Tűzoltófelvonó: Tűz esetén kizárólag a tűzoltóság által használható felvonó.

Menekülési felvonó: Tűz esetén a benntartózkodók által is használható felvonó.

Mozgásukban és/vagy cselekvőképességükben korlátozott személyek: ide tartoznak mindazon személyek, akik fizikai, vagy szellemi állapotuk miatt korlátozottan alkalmasak az önálló cselekvésre, mozgásra.

Mozgásukban és/vagy cselekvőképességükben korlátozott személyek elhelyezésére szolgáló épület: olyan épület, amely rendeltetését tekintve kifejezetten a fenti célra szolgál (pl. óvoda, bölcsőde, szociális otthon stb.). A csak járóbetegek ellátását szolgáló épületek nem tartoznak ide.

Mozgásukban korlátozott személyek: akik fizikai állapotuk miatt, valamennyi környezeti hatást nem képesek észlelni (vakok és gyengénlátók, stb.), és veszélyhelyzet esetén a szükséges cselekvést megfelelően gyorsan nem tudják végrehajtani

Tűztávolság: az építmények és a szabadtéren tárolt anyagok egymás közötti legkisebb távolságának vízszintes vetülete.

2.2. Épületszerkezetek

Az alábbiakban az épületszerkezetek tűzvédelmi szempontból egyeztetett definíciói szerepelnek. Ez nem jelenti azt, hogy más egyéb szempontból nem szorulnak pontosításra, kiegészítésre, esetleg átfogalmazásra.

2.2.1. Falak

Előtétfal (függőleges membrán): önhordó, függőleges térelhatároló szerkezet, amely egyéb szerkezetektől függetlenül önálló tűzállósági határértékkel rendelkezik.

Függőnyfal, függesztett homlokzati fal: olyan nem teherhordó, térelhatároló falszerkezet, amelyet az épület teherhordó szerkezeteire (általában födémeire) rögzítenek, és azok síkjára előtt helyezkedik el.

A függőnyfalnak tűzvédelmi szempontból két fő változata van:

1. Teljes konfiguráció: A függőnyfal – ami tömör mezőkből és tűzvédő üvegezésű bevilágító felületekből áll, vagy teljes egészében tűzvédő üvegezésű – teljes felülete rendelkezik tűzállósági határértékkel.
2. Részleges konfiguráció: A függőnyfal tömör mezői (a tömör mező helyett EI osztályú tűzvédő üvegezés is lehetséges) rendelkeznek, az üvegezett bevilágító felületei nem rendelkeznek tűzállósági határértékkel.

Önhordó fal: olyan fal, amely saját súlyán kívül egyéb terhet nem hord, merevségét pillér vagy egyéb vázszerkezet nem, vagy csak részben biztosítja.

Tűzfal: A vonatkozó előírásoknak megfelelő tűzállósági határértékű, A1 tűzvédelmi osztályú térelhatároló (vagy teherhordó és térelhatároló) folytonos függőleges falszerkezet, amelyet úgy kell kialakítani, hogy az általa elválasztott tűzszakaszok vagy építmények egyikének állékonyság-vesztése, illetve az ebből adódó oldalirányú erőhatás esetén is megőrizze tűzterjedést gátló képességeit (stabilitását, integritását, hőszigetelését).

Tűzgátló fal: A vonatkozó előírásoknak megfelelő tűzállósági határértékű, A1 tűzvédelmi osztályú térelhatároló (vagy teherhordó és térelhatároló) falszerkezet, amely a tűz az épület más tűzszakaszára (esetenként az épület más funkcionális egységére) való áttérjedését megakadályozza.

Válaszfal: a helyiséget lehatároló födémről födémig tartó nem teherhordó falszerkezet.

Vázkitöltő fal: olyan nem teherhordó falszerkezet, amelynek merevségét, rögzítését vázszerkezet biztosítja.

Fedélhéjazat: a tetőszerkezet csapadékszáró része.

Fedélszerkezet: a tetőszerkezet teherhordó része, amely hordja és rögzíti a fedélhéjazatot.

2.2.2. Födémek

Nem teherhordó födém (önhordó membrán): Olyan önhordó vízszintes térelhatároló szerkezet, amely egyéb szerkezetektől függetlenül, önálló tűzállósági határértékkel rendelkezik.

Tetőfödém: tetőtér nélkül kialakított épület legfelső használati helyisége(i)-t lefedő, csapadékszáró héjazattal ellátott födém.

Tetőfödém tartószerkezetei: a tetőfödém mindazon szerkezeti részei

– amelyek tönkremenetele általános vagy nagy területre kiterjedő épületomlás, vagy a tetőfödém jelentős szakaszának beomlását idézi elő (főtartók, fióktartók stb.), valamint

– a nagytömegű – általában nem könnyűszerkezetes – teherhordó térlefedő szerkezetek, melyek omlása egyéb szerkezeti károkat (az alattuk lévő födémek átszakítását stb.) okozhatják.

(Idetartoznak a vasbeton, a feszített betonszerkezetek, valamint a négyzetméterenként 60 kg-nál nagyobb tömegű elemek.)

Tetőfödém térelhatároló szerkezete: a tetőfödém tartószerkezeteire támaszkodó könnyűszerkezetes, réteges felépítésű, legfeljebb 60 kg/m² felülettömegű szerkezetek (önhordó) rétegei.

Tetőtér alatti födém (padlás födém): tetőtérrel kialakított épület legfelső használati szintje és a tetőtér közötti födém.

Tűzgátló födém: A vonatkozó előírásoknak megfelelő tűzállósági határértékű, A1 tűzvédelmi osztályú födém szerkezet, amely a tűz az épület más tűzszakaszára (esetenként az épület más funkcionális egységére) való áttérjedését előírt időtartamig megakadályozza.

Homlokzati tűzterjedési gát: meghatározott tűzterjedési határértékű A1 vagy A2 tűzvédelmi osztályú olyan homlokzati szerkezet, amely megakadályozza az épület homlokzata mentén a vízszintes vagy a függőleges tűzáttérjedést.

Tűzgátló nyílászáró (ajtó, kapu, nyílóablak, függöny, redőny, konvektor záróelem): amely beépítve, csukott állapotban a tűznek az általa elválasztott térrész egyik oldaláról a másik oldalára való áttérjedését meghatározott mértékben gátolja (előírt időtartamig megakadályozza).

Füstgátló nyílászáró (ajtó, kapu, nyílóablak, függöny, redőny, konvektor záróelem): szerkezet, amely beépítve, csukott állapotban füstnek és a tűz esetén képződő toxikus

gázoknak az általa elválasztott térrész egyik oldalától a másik oldalára való áttérjedését meghatározott mértékben korlátozza.

Tűzgátló csappantyú: Szellőzővezetékbe építhető hőre, füstre, vagy egyéb indítójelre és/vagy kézzel működésbe hozható zárószerkezet, amely a füst vagy forró égésgázok továbbterjedését nyitott helyzetben előírt ideig biztosítja, zárt állapotban előírt ideig megakadályozza.

Füstcsappantyú: Szellőzővezetékbe építhető, automatikusan (hőre, füstre, vagy egyéb indítójelre) működésbe hozható zárószerkezet, amely a füst vagy forró égésgázok továbbterjedését nyitott helyzetben előírt ideig biztosítja, zárt állapotban előírt ideig megakadályozza

Nem mechanikus működésű tűzgátló csappantyú (grill): szellőzővezetékbe építhető, nem mechanikusan működő vagy működtethető zárószerkezet, amely légátvezetési nyílásaiban olyan hőre habosodó (intumeszcens) anyagot tartalmaz, amely tűz, illetve hő hatására megfelelő mértékben duzzad és habosodik, megakadályozva a tűz, füst vagy forró égésgázok vezetékben való terjedését.

3. ÁLTALAM JAVASOLT DEFINÍCIÓK, AMELYEK SEM JOGSZABÁLYBAN, SEM JOGSZABÁLY-TERVEZETBEN NEM JELENTEK MEG

Passzív tűzvédelmi eszközök: az épületszerkezetek funkcionak megfelelő tűzállóságú kiválasztása, égéskésleltetés, tűzvédő burkolatok alkalmazása, továbbá a tűzszakaszok, füstszakaszok kialakítása, kiürítési útvonalak védelme tűz-, hő- és füst ellen épületszerkezetekkel. Ezek véleményem szerint kétféle csoportra oszthatók:

- Épületszerkezetek aktív működtető berendezések nélkül (pl. tűzterjedés elleni gátak);
- Aktív működtető berendezésekkel ellátott passzív tűzvédelmi szerkezetek (pl. tűzvédelmi csappantyú).

Aktív tűzvédelmi berendezések: ide tartoznak az automatikus tűzjelző berendezések, a hő- és füstelvezető és légpótló rendszerek és ezek működtető berendezései (pl. tűzabló, vezérlőközpontok).

Operatív tűzvédelmi berendezések: az automatikus oltóberendezések. Az automatikus oltóberendezések kétféle elven működnek. Az egyik esetben ún. követő védelemről beszélünk (pl. hagyományos sprinkler rendszer) – ekkor nem biztos, hogy a berendezés eloltja a tüzet, de a terjedést hatékonyan lassítja vagy megakadályozza. A másik esetben cél a tűz eloltása, ide tartoznak az ESFR rendszerű sprinklerek, a gázzal vagy vízköddel oltó (elárasztásos elven működő) rendszerek.

Tűzgátló szerkezet: tűzszakaszok közötti tűzterjedést gátló térelválasztásra szolgáló épületszerkezetek.

Másodlagos tűzgátló szerkezet: olyan tűzgátló szerkezet, amely meghatározott időtartamon belül egy tűzszakaszon belül a tűz áttérjedését akadályozza meg. A másodlagos tűzgátló szerkezet tűzvédelmi jellemzői a tűzgátló szerkezetekkel azonosak lehetnek, de attól el is térhetnek.

Tűzterjedést gátló alapszerkezet: Olyan, A1 tűzvédelmi osztályú és jó tűzállósági határértékű térelhatároló vagy teherhordó és térelhatároló fal- vagy födémszerkezet, amely kiegészítő tűzgátló szerkezetek beépítésével tűzszakasz határoló szerkezetet alkot. Ide tartozik a tűzfal, a tűzgátló fal és a tűzgátló födém.

Kiegészítő tűzterjedést gátló szerkezet: Olyan szakipari szerkezet, amely tűzterjedést gátló alapszerkezetbe építve, azzal együtt tűzszakasz határoló szerkezetet alkot. Ide tartoznak: tűzgátló ajtó, tűzvédelmi csappantyúk, tűzgátló tömítések stb.

Tűzgátló szerkezetekkel körülhatárolt helyiség, helyiségcsoport: a szomszédos helyiségektől a tűzgátló szerkezetekre vonatkozó követelményeket teljesítő szerkezetekkel elválasztott helyiség, helyiségcsoport, amely a tűzszakaszokra vonatkozó egyéb követelményeket (tűzszakaszonkénti önálló menekülési útvonal, elektromos leválasztás stb.) nem teljesíti.

Másodlagos tűzgátló szerkezetekkel körülhatárolt helyiség, helyiségcsoport: azon helyiség, helyiségcsoport, amelynek egyes vagy minden határoló szerkezetének tűzvédelmi paramétere kedvezőbb, mint az adott épület általános (nem tűzgátló) szerkezeteire vonatkozó követelmény.

Transzparens tűzgátló szerkezet: olyan, normál üzemi körülmények között átlátszó épületszerkezet, amely kialakításánál fogva meghatározott ideig megakadályozza a tűz egyik oldalról másikkra történő áttérjedését (pl. tűzgátló ablak, üvegfal).